

اشتباهات صدام

در جنگ خلیج فارس

جنگ شش هفته ای طوفان صحرا و یکصد ساعته سمور صحرا تحت فرماندهی ژنرال شوراز کف و با شرکت نیروهای متحدین در تاریخ جنگ های جهان ثبت خواهد شد در این عملیات دکترین جدید نظامی آمریکا به نمایش گذاشته شد و با دقت مورد ارزیابی قرار گرفت اگرچه تجزیه و تحلیل های زیادی در این باره تاکنون شده است اما نمی توان این تجزیه و تحلیل ها را مبنای یک برآورد نظامی کامل قرار دارد زیرا این تجزیه و تحلیل ها همگی براساس گزارشات خربنگاران و شامل ارتباط جمعی بوده و یک بررسی کامل که توسط اجراکنندگان عملیات انجام شده باشد نیستند ماهنامه ارتش سوئیس نیز گزارشات متنوعی از هفت کارشناس نظامی ارتش کشور را بصورت یک مجموعه به چاپ رسانیده است که سرهنگ اوت ضمن تجزیه و تحلیل و جمع بندی کلی، نقطه نظرات خود را به شرح زیر ارائه نموده است:

الف - علل شکست ارتش عراق

آنطور که برآوردهای نظامی نشان می دهد ماشین جنگی عراق در آن حدى نبوده است که بتواند با نیروهای متحدین و سلاح های مدرن ساخت غرب مقابله جدی نماید. عراق قبلاً نیز در جنگ اکتبر ۱۹۷۳ اعراب و اسرائیل، طمع تلخ شکست را چشیده بود و ظاهراً جنگ ایران و عراق تصویری را در اذهان بوجود آورد که بعد از پایان جنگ و پیروزی نیروهای عراقی بر ایران روحیه سربازان عراقی تقویت شده و تسلیحات مدرن تری در اختیار دارد که در صورت شروع جنگ ارتش آمریکا و متحدینش خسارات و تلفات زیادی متحمل خواهند شد. بطور کلی علل اصلی شکست عراق در این جنگ را باید در دلایل زیر جستجو نمود.

- انجام عملیات پی در پی و هماهنگی نظامی که باعث کاهش توان رزمی ارتش عراق گردید و فرصت تجدید قوا را از فرماندهان عراقی سلب کرد.

- اجرای تاکتیک های جدید و هماهنگ عملیات روانی.

۱- دکترین نظامی جدید آمریکا

عملیات طوفان صحرا براساس دکترین نظامی آمریکا علیه نیروهای پیمان ورشو که ده سال قبل طراحی شده بود به اجرا درآمده در این طرح اصول زیر مورد توجه قرار داشتند.

الف: استفاده از تجربیات تاکتیک های پدافندی آمریکا در جنگ ویتنام.

ب: آگاهی از تغییر تاکتیک های نظامی جدید شوروی (تاکتیک های شوروی در جنگ اکتبر ۱۹۷۳ به این شکل بود که مستقیماً به قلب نیروهای دشمن حمله نماید، اما در دهه گذشته برابر طرح مارشال "توشاشوفسکی" دکترین سابق تغییر یافته و جنگ های برق آسا مورد توجه قرار گرفته بود).

برابر این طرح شوروی با بهره گیری از واحدهای ذخیره عملیاتی که دارای تحرک بسیار بالایی بودند نقاط ضعف دشمن را شناسایی و مورد حمله سریع قرار می دهد. این عملیات آنقدر باید سریع انجام شود که دشمن فرصت تقویت نقاط ضعف خود را نداشته باشد.

بعلاوه طرح Air land butle آمریکا در سال های ۱۹۸۲ تا ۱۹۸۶ تغییرات زیادی یافته و به دقت مورد بررسی و تجزیه و تحلیل و آزمایش قرار گرفته بود.

۲- رمز پیروزی نیروهای متحدین:

مهمترین عامل پیروزی آمریکا در این جنگ تداوم عملیات و اجرای تاکتیک های جدید بوده است. برای اولین بار آمریکا به فرماندهان نظامی آزادی و ابتکار عمل بیشتری نسبت به گذشته داده بود و می توانستند بنا به نیازهای آنی تصمیم گرفته و تغییراتی در طراحی عملیاتی بدهد.

دکترین Air land butle براساس حمله به نیروهای دشمن در عمق بوده و عملیات طوری تداوم یافت که دشمن روحیه خود را از دست داده و فرصت سازماندهی مجدد را نداشته باشد در دکترین A . I . B (جنگ هوایی زمینی) اصول زیر اهمیت زیادی دارند. الف- بعد از وارد کردن اولین ضربه ناگهانی به دشمن عملیات آنقدر تداوم داشته باشد تا دشمن فرصت نشان دادن عکس العمل مناسب را نیابد.

ب- انجام عملیات هماهنگ و متمرکز با استفاده از تمام نیروها و تجهیزات موجود در محل.

پ- شناسایی دقیق و سریع نقاط ضعف دشمن و بهره برداری از این نقاط ضعف. ت- برآورد میزان تلفات و خسارات و ریسک های موجود و اجرای عملیات هماهنگ

ث- قابلیت انعطاف و مانور سریع نیروها برای استفاده از نقاط ضعف دشمن.

۳- تاثیرات تمرکز آتش نیروهای متحدین بر پیروزی

ژنرال ل شوارز کف در طرح های عملیاتی خود جابجایی سریع نیروها و وحدت فرماندهی را بسیار با اهمیت دانسته و از نظر عملیات لجستیکی تمام جهات مختلف را مورد بررسی قرار داده و پیش بینی این مسئله را نیز کرده بود که چنانچه در ضمن اجرای عملیات شوروی بطور ناگهانی از طریق افغانستان مناطق استراتژیکی و نفت خیز را اشغال نماید سریعاً عکس العمل نشان داده و به مقابله برخیزد.

۴- وحدت فرماندهی

تجارب تلخ جنگ ویتنام از نظر وحدت فرماندهی در عملیات شب ۱۷ ژانویه ۱۹۹۱ تکرار نگردید. و نیروهای چند ملیتی تحت فرماندهی واحد با وارد کردن ضربات سریع سیستم ارتباطی و پدافندی عراق را نابود کردند و گور ارتش عراق در همین عملیات کنده شد بطوری که فرماندهی عالی ارتش عراق هیچ عکس العملی نمی توانست نشان دهد در حالی که هواپیماهای متحدین آزادانه فضای عراق تحت کنترل داشته و هر هدفی که مورد نظر بود مورد حمله قرار می دادند. ژنرال شوارز کف موفق گردید تا در اختفای کامل بخش عمده نیروهای تحت امرش را به فاصله زیادی در غرب منطقه عملیات منتقل نماید و در هنگام اجرای عملیات زمینی ده ها کیلومتر دورتر از منطقه اصلی نبرد این واحدها وارد عمل شده و جبهه جدیدی را بگشایند و بدون مقاومت چندانی تا فاصله ۱۵۰ کیلومتری بغداد پیش روی کنند.

۵- تجزیه و تحلیل نادرست صدام از برآوردهای اطلاعاتی

شب قبل از جمله زمینی مشاورین نظامی شوروی در وزارت امورخارجه عراق تصاویر ماهواره ای را به مقامات عراقی نشان داده و گفته بودند که شانس برای نیروهای عراقی وجود ندارد این اخبار سریعاً باطلاع صدام حسین رسید، اما صدام حسین فکر کرد که آمریکا و شوروی نقشه ای برای ایجاد وحشت و تضعیف روحیه وی طرح کرد و ارائه می دهند. به همین دلیل او حاضر به قبول آتش بس و عقب نشینی نگردید. اما هنگامی که عملیات پیروز شده و مناطق جنوب غربی عراق بدست نیروهای متحدین افتاد وی آتش بس را پذیرفت در حالی که دیگر زمان گذشته بود و ژنرال شوارز کف موفق شده بود بخش عمده گارد ریاست جمهوری را محاصره نماید.

۶- وسایل و تجهیزات نظامی تنها عامل تعیین کننده سرنوشت جنگ نیستند

ارتش عراق در سال های گذشته بیش از یکصد میلیارد دلار انواع سلاح نظامی از شرق و غرب خریداری کرده بود ام ادر یک نبرد یکصد ساعته تمام این تجهیزات نابود شده و شکست مفتضحانه ای را متحمل گردید. ارتش عراق هنگام شروع تجاوز نظامی به کویت به عنوان پنجمین ارتش جهان مطرح بود. این ارتش هزاران تانک، توپ، سلاح های هدایت شونده، هواپیماهای مدرن، هلی کوپترهای جنگنده و بیش از یک میلیون سرباز در اختیار داشت. ارتش عراق به یک قدرت نظامی خطرناک تبدیل شده بود اما رهبریت کشور یک استراتژیست خوب نبود و نمی توانست برآورد استراتژیکی و به موقع نماید.

۷- بزرگترین اشتباه استراتژیکی صدام حسین

بزرگترین اشتباه صدام حسین این بود که پس از اشغال کویت بلافاصله به عربستان سعودی حمله نکرد و شهر طهران را به اشغال خود درنیاورد. صدام حسین در آن زمان می توانست به آسانی شهر طهران را اشغال و بر مناطق مهم نفتی تسلط یابد. که این عمل یک تهدید جدی برای غرب بود ضمن آنکه، پایگاه هوایی طهران و مناطق نظامی عربستان دیگر نمی توانست مورد استفاده نیروهای متحدین قرار گیرد و آنها مجبور بودند که عملیات نظامی خود را از بنادر دریای احمر انجام دهند و عراق فرصت بیشتری برای مقابله داشته و با تهدید به تخریب تاسیسات نفتی طهران می توانست از خود دفاع نماید.

۸- اجرای پدافند ثابت خطای تاکتیکی صدام

فرماندهی واحدهای هوابرد آمریکا از ابتدای امر اعلام کرده بود که "مستقیماً" به قلب نیروهای عراقی حمله خواهد کرد اگرچه می داند که تلفات زیادی خواهد داد" عراق بجای انجام تاکتیک ها پدافند متحرک و ضربه زدن به نیروهای آمریکایی، استراتژی پدافند ثابت را در پیش گرفته و شروع به ایجاد استحکامات و خطوط پدافندی مستحکم نمود و فکر می کرد که با این تاکتیک می تواند جلو پیشرفت متحدین را گرفته و ضمن وارد کردن تلفات سنگین سرزمین های اشغالی را حفظ نماید. اما این استراتژی کار ساز نبوده و استحکامات ایجاد شده خود به گورستان نیروهای عراقی تبدیل گردیدند.

۹- سکوت عراق در مقابل جنگ هوایی

در حالی پنج هفته تمام نیروهای متحدین نقاط حساس و استراتژیکی و مناطق پشتیبانی و لجستیکی عراق را بمباران کرده و هر روز توان رزمی و لجستیکی عراق

را تضعیف می نمودند نیروهای عراقی مشغول حفر سنگر و ساختن استحکامات در مرزهای کویت بودند. در حالی که جنگ هوایی در حقیقت استخوانبندی ارتش عراق را از هم پاشیده بوده و نیروهای مستقر در منطقه کویت توان مقاومت خود را از دست داده بودند جنگ زمینی آغاز گردید. لذا نیازی به جنگ تن به تن و استفاده از لشکر و استحکامات احساس نمی شد.

ب- ویژگی های جنگ خلیج فارس

هر جنگی ویژگی های مختص خود را دارد این جنگ نیز دارای ویژگی هایی بسیار زیادی است که می تواند تجربه ای برای آینده ارتش های جهان باشد.

۱- کاربرد اصل غافلگیری

در تاریخ جنگ های گذشته کمتر دیده شده است که ارتشی بتواند، رهبریت و فرماندهی عملیاتی و سیستم های ارتباطی دشمن را آنقدر سریع و غافلگیرانه منهدم نماید که قدرت برقراری ارتباط و اعمال فرماندهی از دشمن سلب گردد. در جنگ خلیج فارس نیروهای چندملیتی چنین وضعیتی را به ارتش عراق تحمیل نمودند.

۲- چرا عراق از سلاح های مدرن خود استفاده نکرد؟

این مسئله بصورت معمایی درآمده است که چرا فرماندهی ارتش عراق از سلاح های مدرن و تجهیزات پیشرفته خود برای مقابله با دشمن استفاده ننمود؟ آیا واقعاً کشورهای جهان سوم قادر به استفاده از تکنولوژی پیشرفته نیستند؟ در سال ۱۹۸۲ نیز سوریه نتوانست از سیستم پدافندی مدرن خود بر علیه نیروهای اسرائیلی استفاده نماید.

عراق با وجود داشتن ۶۰۰ فروند هواپیمای مدرن جنگنده و چند صد هلی کوپتر رزمی اصلاً از نیروهای هوایی خود استفاده ننمود و اغلب هواپیماهایی که توانستند

از زمین بلند شوند به ایران گریختند.

آیا به خلبانان دستور داده شده بود که به این شکل خفت بار به ایران بگریزند یا اینکه تجربه جنگ سال ۱۹۸۲ سوریه و اسرائیل که ظرف مدت کوتاهی ۸۵ فروند از هواپیماهای سوری سرنگون شدند باعث گردید که عراقی ها از جنگ هوایی وحشت داشته و بجای درگیری فرار را برقرار ترجیح دهند، بعلاوه عراق میلیون ها دلار برای خرید و ساخت سلاح های شیمیایی هزینه کرده بود اما از این سلاح ها نیز استفاده نکرد متخصصین سلاح های شیمیایی علت عدم استفاده از این سلاح ها را به شرح زیر ذکر می نمایند.

الف- جهت وزش بادهای موسمی در این فصل سال در منطقه تغییرات زیادی دارد و این امکان وجود داشت که استفاده از عوامل شیمیایی به ضرر نیروهای عراقی تمام شود.
ب- حملات کوبنده و پی در پی هوایی متحدین، نیروی هوایی عراق را زمین گیر کرده و ارتش عراق وسیله ای برای انجام بمباران های شیمیایی در اختیار نداشت.

پ- عمر قانونی سلاح های شیمیایی در مناطق گرم و کویری چندان طولانی نیست لذا اکثر سلاح های شیمیایی عراق Expire بوده و احتمال عمل کرده آنها ضعیف بود.

۳- کاربرد موشک های زمین به زمین اسکاد عراقی

عراق جمعاً حدود ۷۰ فروند موشک اسکاد به شهرهای مختلف عربستان سعودی و اسرائیل شلیک نمود که این موشک ها از نظر نظامی بکلی بی اهمیت بوده فقط از نظر روانی توانست تا اندازه ای موثر واقع شود.

۴- روحیه رزمی ارتش عراق

تنها در عملیات خفجه بود که نیروهای عراقی توانستند حرکتی را به نمایش

گذارند که ظرف چند ساعت با تحمل تلفات سنگین مجبور به عقب نشینی شدند و ۱۵۰ هزار نفر از افراد گارد ریاست جمهوری عراق که به مدرن ترین سلاح ها مجهز بودند هیچگونه عکس العملی نشان نداده و شکست خوردند.

ت- عدم کارایی سلاح های ساخت شوروی

یک بار دیگر جهان شاهد شکست سلاح های ساخت شوروی در مقابل سلاح های غربی بود. بعد از بحران در بلوک شرق که منجر از هم پاشیدگی پیمان ورشو گردید این دومین بار است که ژنرال های شوروی پرستیز خود را از دست می دهند. البته ژنرال های شوروی پس از جنگ ۱۹۸۲ سوریه و اسرائیل گفته بودند که ما تجهیزات نیروی هوایی را مدرنیزه کردیم اما سلاح های پیشرفته غربی اصلاً قابل مقایسه با سلاح های عقب افتاده روسی نیستند و در آینده نیز نخواهند بود.

ث- بی ثباتی در خلیج فارس

آینده خلیج فارس چه خواهد شد؟ آیا بی ثباتی در منطقه خلیج فارس حکم فرما خواهد شد؟ عراق در وضعیت بسیار بدی قرار دارد معلوم نیست که صدام حسین در راس حکومت عراق باقی بماند و یا رفتنی باشد. حتی اگر گارد ریاست جمهوری عراق بر اکراد و شیعیان پیروز شود باز هم ادامه عملیات صدام حسین قطعی نخواهد بود.

بنیادگرایان اسلامی امنیت منطقه را به خطر خواهند انداخت و نیروهای امریکایی برای جلوگیری از رشد بنیاد گرایی اسلامی در ترکیه باقی خواهند ماند. با وجود آنکه عملیات نظامی در خلیج فارس خاتمه یافته اما هنوز صلح برقرار نگردیده است. عراق کشور بدهکاری است و درآمد سرانه این کشور از ۴۵۰۰ دلار در سال ۱۹۷۹ به ۴۵۰ دلار کاهش یافته است تحریم اقتصادی علیه عراق ادامه دارد و خطر جنگ داخلی را افزایش می دهند عراق اجازه فروش نفت خود را ندارد با مشکلات شدید اقتصادی روبروست از لحاظ

نظامی عراق هنوز بطور نسبی قوی است و ارتش این کشور ۱۵ لشکر نیرو و ۲۰۰۰ دستگاه تانک در اختیار دارد.

این ارتش برای حفظ امنیت داخلی کافی است ولی تهدید برای همسایگان خود به حساب نمی آید. این وضعیت می تواند بسرعت تغییر یابد در صورتی که کشورهای غربی دوباره تسلیح عراق را از سر گیرند. همانگونه که کشورهای سوریه و مصر پس از جنگ با اسرائیل مجدداً خود را به سلاح های مدرن تجهیز نمودند. اوضاع بازار هم تغییر خواهد کرد.

با خروج نیروهای چندملیتی و آمریکایی از منطقه دولت آمریکا موفق گردید تا کلبوس جنگ ویتنام را از یاد ببرد. اما واشنگتن این مسئله را نباید فراموش کند که جنگ خلیج فارس یک جنگ کوتاه مدت و با ویژگی های خاص بوده است در استراتژی نوین آمریکا بایستی به این موضوع توجه بشود که همیشه شروع جنگ آسان ولی خاتمه دادن آن بسیار مشکل است، بحرانی که در آینده آمریکا با آن روبرو خواهد شد بمراتب از بحران اخیر خلیج فارس پیچیده تر خواهد بود.

هشت سال جنگ تحمیلی عرصه بسیار مهمی برای بروز روحیه اسلامی، انقلابی و خصلتهای صحیح در یک انسان مسلمان محسوب میشود لذا جستجو و بیان مواردی که تفکر، روحیه و منش اسلامی آن نمود می یابد یک کار برجسته مهم و ارزشمند است.

هشت سال جنگ، تاریخ ما را تغذیه می کند و آنچه که در این مدت اتفاق افتاد بیان کننده روحیه مقاومت و فداکاری همراه با اخلاص ملت پرافتخار ایران در عرصه های مقاومت بوده است و باید از حماسه های به جای مانده از جنگ برای جاری کردن این روحیه در طول و امتداد تاریخ استفاده شود.

"مقام معظم رهبری و فرماندهی کل نیروهای مسلح ۷۰/۵/۲۳"

